

ANASTASSIS VISTONITIS



Anastassis Vistonitis se je rodil v Komatini, v Trakiji, 1952. leta. Študiral je politične vede in ekonomijo v Solunu in v Atenah. Leta 1983 je odšel v ZDA, kjer je pisal za različne časopise, predaval in bral poezijo na številnih univerzah (med drugimi v New Yorku, Bostonu, Chicagu, na Columbi, Harvardu). Objavil je dvanajst knjig, od tega osem pesniških zbirk: *Gibanje*, 1972, *Izvidnik*, 1974, *Sam, hommages E. A. Poeju*, 1975, *Pepel*, 1980, *Zemlja*, 1981, *Izvori*, 1984, *Vrtovi lune*, 1990, *Zemlja iz neba*, 1996; knjigo esejev: *Krize in pritiski*, 1986; novele in kratke zgodbe: *Fantomi izgube*, 1994; potopisno knjigo: *Roža in lotos*, 1997. Letos pa je v začetku septembra izšla knjiga esejev *Korito časa*. Eno izmed obsežnih poglavij te knjige govori o Sloveniji, med drugim o Vilenici (kjer je bil pesnik že dvakrat gost in je v jami bral svoje pesmi) in posebej tudi o znameniti najdbi prazgodovinske pisčali v Divjih babah (pisčal si je ogledal in doživel njen zvok na razstavi v ljubljanskem Narodnem muzeju).

Anastassis Vistonitis živi v Atenah kot svoboden pisatelj in stalni sodelavec vodilnih grških časopisov; bil je tudi glavni urednik zbornika *Ogenj* ob olimpijadi leta 1996. Je podpredsednik Zveze grških pisateljev in član glavnega odbora osrednje evropske mednarodne pisateljske organizacije European Writers' Congress.

Vistonitis je eden vodilnih in najuglednejših predstavnikov sodobne grške poezije. V ciklu pesmi *Vrtovi lune* lirično in nevsiljivo odmeva pesnikov spomin na rodovne korenine, ki izvirajo iz Male Azije; njegovi stari starši so bili žrtve enega prvih etničnih čiščenj, ko so po prvi svetovni vojni, po grško-turškem spopadu, med masakri nekaj sto tisoč Grkov izgnali iz Turčije. V pesmih z antično motiviko pa dosega Vistonitis presenetljive poetične obrate v moderno bivanjsko izkustvo in tako upodablja mišljenjsko in emocionalno krhkost, ranljivost, obenem pa s preteklostjo zavezanega današnjega Grka.

Vrtovi lune

I

*Gledal sem luno, ki se je vzpenjala na nebo,
zgubljen sredi te temne planote.
Spet sem se spomnil, kako je zvenel blesk,
sinje ravnine, ki je pokrivala moje otroštvo.*

*V šepetanju, ki sveti v hiši nasproti,
sem jaz tisti, ki hodi, in zunaj se je jesen
urnila v vrt kot začaran mrlič.*

*Stara prst se je vzdigovala k mojim očem,
videl sem griče, obkrožene z ognji,
in s severa se spustijo konji
z vzdami mraka
in z ogledalom v zlatih očeh.
Po toliko letih je spet dišala
ranjena trava v temi.*

*S puste odprtine v globini hiš
je bilo videti isto nebo, sinjo planoto,
kako se vzdiguje s pticami, se potaplja.*

II

*Kadar ptice pijejo vodo, gledajo veter,
in veter gleda ravnino zeleno in modro,
podoba neba, ki se sama v sebi zrcali,
z rdečimi ladjami, letečimi ribami,
pticami, ki plavajo na tla,
in pribitimi topoli, zastave iz srebrnega kamna
vzplapolavajo v utripih lahnih sap.*

III

*Tisto noč sem odpotoval, dim vlakov,
mokra podoba je drsela po šipi
in moja misel se je opotekala v temi.
Slepe svetilke ob progah
in temni tanki po vrtovih.
Zadnjikrat sem videl razpadlo stražarnico,
črno travo na strojničnih gnezdih;
stražar s puško na rami
je stopal pod luno.
Na njegovem obrazu je mežikala luč,
prav tista, ki večja tudi sence v vrtu;
pred oknom so bežale hiše,
visoko na nebu je senca mesta
zrcalila podobo, ki je nisem poznal.
Preteklost je lila kot voda
iz razbitega vrča sanj.*

IV

*Rdeč in sinji je kamen v hribih,
peruti ptic in šepet listov,
jutranji diamanti na vrhovih, v gorah
na stezah volkovi in srne, pod znamenji
kamna najdejo svojo pot.*

*Jesen je minljivo morje
s starodavnim emblemom sonca.*

V

*Gledal sem luno, ki se je vzdigovala na nebo,
disk časa, poln brazgotin,
oko, ki je zbežalo iz dežele slepih -
nocoj bo povedalo zgodbo.
Na eni strani vetra je morje
in na drugi gole visoke planine.*

V morju vzhaja in zahaja preteklost.

VI

*Ne vem, ali je sij hitrejši
od vetra. Vrtni kamen govori
travi in vzhajajoča luna
raztresa srebrne tulce po temnih kotih.*

*V igri s svetlobo
se je svet zmanjšal v naših očeh.*

VII

*Gledal sem luno, ki se je vzdigovala na nebo,
nimfa iz ognja in ledu.
V njenih pegah je spomin kot črni tulipan
odpiral cvetne listke iz oblaka
in razcvetele so se podobe večnosti.*

*Moj obraz je sinja maska
tu, brez tujih oči, brez
temne črte, otipavam
svoj najgloblji jaz,
mokra oblika z dihanjem trave,
urt je isti s prav tisto staro potjo,
obrazi gredo skozenj na drugo stran
in ugašajo luč za sabo
in blede smehljaj jasni čas.*

*Vmes jaz in za menoj oblaki,
pred mano drevesa iz vode in kristala,
krdela ptic, ki pišejo po zraku,
čas množi sebe,
veter veča prostor,
gledal sem luno, ki je prinašala plimo.
Zagledal sem luno:
najbolj blesteče jabolko hesperid.*

Laž

*Lesketa se marmor,
žari apno.*

*Rdeči listi,
rdeči nohti,
rdeči, rdeči ...
listi ... nohti ... rdeči.*

*Vidim Pejzistrata,
ki biča svoje konje.*

*Cunjar sem,
izgnan,
in vonj borovcev me je pomehkužil.*

Čepim in razgrebam rano.

*Kri hitro zbledi
in potemni kot dan.*

*Rdeči listi,
rdeči nohti,
rdeči, rdeči ...
listi ... nohti ... rdeči.*

*Brez poleta, brez semena –
spustim zaveso.*

*Še vidim. Spominjam se;
vendar
morda se motim.*

*Oči so minjive
kakor voda.*

Medeja

*Luč vode in luč neba,
ti združiš zgornji in spodnji svet,
ki prediraš skozi kožo
in razsvetljuješ oči,
ki storiš, da se sveti kri,
da cveti drevo
in da se smehlja oblak,
daj mi moč, da se vzdignem iz tal.*

*Prišla sem semkaj in vzela s sabo
daljne podobe prejšnjih slovesov,
ko sem deklica gledala v kristalni krogli,
kako se svet odpira v počasnem vesoljskem prostoru.*

*Tisti, ki so verjeli,
da bom po drami in katastrofi
oblebdela v zraku, brez domovine,
ne vedo, da so me rodile
vode in oblaki
in za mojimi očmi
vstaja med akacijami in mirtami
oborožena in neporušljiva
plamteča palača večnosti.*

*Ljudem se med glasove
vpleta glasba bogov;
pravijo ji alfabet, mit, logos.
V človeških besedah
bo moj lik zbledel
v potomcih.*

*Prišla sem iz morja
z onkraj Oceana,
z mrtvaškega otoka Kirke;
sem Medeja, črni labod,
ki odpira pot v sončnem zahodu,
sem fantom nad Efezom,
pošast žalosti za zaprtim oknom,
mrtva nostalgija.*

*Ponoči so porinili v morje
ladjo, z zvitimi jadri.
Z vesli ob bokih
in z jambori, zabitimi v nebo,
je obstala sredi morja
zapečaten v času.*

*A kaj je čas?
Beden črv umrljivih
z njihovimi zvoniki in urami
z njihovim sončnim kompasom?*

*Ljubezen me peha v hiranje,
vendar v vaših rokah ni moje telo,
marveč glinasto strašilo, ki je skočilo
iz vašega strahopetnega srca.
V svojih oblačilih grejete strah
in vaša mesta zaklinjajo nevidno
in vaša bivališča so logaritmi razvalin.*

*Hiše narejene iz zoba zmaja,
ki se vzdiguje prek streh.
Ceste so njegovi kamniti lasje
in pod očmi mu mrgoli njegov zarod.*

*Nisem uporabila ne niti ne barve,
moja domovina je neskončnost in moja hiša je pomlad,
sinji potok časa,
kjer teče nespremenjen moj obraz.*

*Bila sem od zmeraj. Nisem nastala.
En dan je celo življenje,
ker čas ne obstaja
in eno življenje ni nobenkrat eno.*

*Sem življenje pod tkanino smrti.
Sem onkraj luči in zavesti.*

*Kovina, ki se blešči v etru,
sem jaz,
list, ki se obrne proti luči
in izziva neskončnost,
sem jaz.*

*Sem hči sonca,
ki sveti nad temno posteljo,
in iskra, ki prižiga ogenj v Spodnjem svetu.*

*Sem morska ptica,
ki nad valovi piše
knjigo jutrišnjega sveta.*

*Sem perje, ki pada počasi
v neviden rob poželenja;
rdeča rjuha, ki je zdrsnila s sončnega zahoda
v vrt brez sap:
moje oči sta kroglici
iz ognja in hrepenenja
in v njih utripa vesolje,
roža iz kamna in luči, ki se odpira in zapira,
glas, duša, prah iz vode in azbesta,
ker v enem samem dnevu je svet postal moj,
zakaj jaz se nisem hotela učiti, marveč vzeti,
zakaj jaz, Medeja, boginja,
samotna severna zvezda
v soncu Sredozemskega morja,
jaz, ki sem poželega in vzela
na poti brez vrnitve,
sem se prikazala za en dan,
za eno leto,
za eno stoletje
in eno večnost.*

*Kar je minilo, je ostalo.
Kar je ostalo in kar je izginilo.*

*V ta svet sem prinesla težjo luč.
Ljudje so jo imenovali tema in jok.*

**Pesmi prevedla
Lojzka Avayanos in Venó Taufer**